

Slutreplik: Bra att långtidsutredarna mildrar sin kritik av ramverket

Dagens Nyheter den 29 januari 2024

Långtidsutredningen (LU) ifrågasätter det finanspolitiska ramverk och penningpolitikens oberoende som har gett Sverige sunda finanser och låg inflation i tre decennier. Utredarna anser i en replik att min debattartikel inte ger en tillräckligt nyanserad bild. De har delvis rätt i detta. LU innehåller över tusen sidor utredningstext och flera slutsatser omgärdas av förbehåll och brasklappar. I min korta artikel behövde jag fokusera på huvudpoänger, inte detaljer.

I sak påverkas inte giltigheten i min analys. Det står klart att LU ifrågasätter flera av ramverkets grundpelare och denna systemkritik har snappats upp av riksdagspartierna, vilket resulterat i en rad utspel om avskaffat överskottsmål och lånefinansierad offentlig konsumtion.

Det är dock positivt att LU-utredarna nu verkar vilja nyansera sin systemkritik.

Låt mig kort besvara några av utredarnas specifika punkter:

- De menar att LU inte har den slagsida mot expansiv, aktivistisk finanspolitik som jag påstår. Men ändå medger de att LU:s föreslagna finanspolitik nog blir asymmetrisk, alltså expansiv, över en konjunkturcykel.
- De anser inte att LU argumenterar för en uppluckring av budgetlagen. Detta är glädjande, men kunde LU:s långa diskussioner om alternativa budgetlagar tolkas på annat vis?
- Jag kritiserar att LU vill höja statsskulden kraftigt utifrån antagandet att framtidens tillväxt överstiger framtidens räntekostnader. Utredarna anser att de utgår från flera olika scenarier, inklusive att räntan överstiger tillväxttakten. Bra så, men min poäng gällde inte den exakta ränte-tillväxtdifferensen, utan riskerna med hög statsskuld. Om upprustning och klimatinvesteringar trycker upp räntan samtidigt som globala konflikter sänker tillväxten kan Sverige hamna i en skuldfälla. Sådana scenarier är tyvärr inte längre osannolika, och de ändrar kalkylen för vad som är en lämplig nivå på statsskulden.
- Jag ifrågasätter LU:s rekommendation att höja inflationsmålet från 2 till 3 procent eftersom det undergräver målets trovärdighet utan synbar makroekonomisk vinst. Utredarna anser att jag borde nämnt att LU vill att höjningen sker i samordning med andra länder. De har rätt i detta, men det ändrar inte signalvärdet av att ens föreslå en höjning.
- En sista, men central, fråga är min kritik att LU inte tar tillräcklig hänsyn till politikens kortsiktighet och bristande förmåga att använda skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Utredarna anser att de visst gör det, och hänvisar till den nya stabiliseringspolitiska nämnd som ska övertyga politikerna om vad som är rätt politik. Men skulle en sådan nämnd

verkligen bli hörsammad av en folkvald regering ifall nämndens råd går emot politikernas vilja? Finanspolitiska rådet finns också redan för att fylla den funktionen.

Sammantaget välkomnar jag att en sakdiskussion om svensk ekonomisk politik nu kommit i gång, inte minst med tanke på den pågående utredningen om ramverkets översyn.

Daniel Waldenström